

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ. — 1) Έντγκαρ Πόε, 2) Στόαρ, 3) Δρ. Γκάρνερτ, 4) Τάκερ, 5) Καρ. Ντίκενς, 6) Βάλτερ Σκότ, 7) Μίλτων, 8) Ρ. Κίπλιγκ, 9) Μ. Μπίλντ, 10) Δανιήλ Ντεφόε, 11) Έρ. Στήβενσον, 12) Μπλάκ, 13) Φ. Μάρσατ, 14) Σαίξπηρ, 15) Στ. Μίλλ, 16) Ράλφ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΕΣ

ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ Κ. ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

(Μιά συνέντευξη που... δεν έδωθηκε)

Μέσα σε μία μεταβατική κατάσταση, σαν τη σημερινή, που τίποτε δεν μένει υνόμιμο και βέβαιο και που όλα περνούν την περίοδο μιας αδιάκατης δοκιμασίας, ήταν φυσικό να δοκιμάσουν την επίκριση και την άρνηση ζητήματα και πρόσωπα της τέχνης, που λογαριάζονταν ως ένα διάστημα σταθερά και αμετακίνητα, παραδειγματικά από το κοινό και επικρατούμενα από τον καιρό μ' έναν τρόπο σχεδόν πανηγυρικό. Άνάμεσα σ' αυτά τα τελευταία, την πρώτη θέση την κατέχει, δίχως άλλο, ο ποιητής Κωστής Παλαμάς. 'Ο Παλαμάς είναι μια πνευματική μορφή της εθνικής μας ζωής από τις πιο άριστες και τις πιο ολοκληρωμένες, που έχει εξασκήσει τη μεγαλύτερη απ' όλους επίδραση σε διαδοχικές ποιητικές γενιές, από την εποχή του πρώτου φανερώματός του, ως το πέρας της ιστορικής του πορείας, σε χρονική διάρκεια πενήντα περίπου χρόνων.

Οι πιο πολλοί από τους συγχρόνους ποιητές μας, της ηλικίας των φαινομένων, ζια τους δοθεί ευκαιρία, είτε σε φιλολογικές συσπυξέσεις, είτε σε προφορικές συνομιλίες, δεν ξεχνούνε ν' αναφέρουν και ομιλούν με προθυμία τη σπουδαότητα και την ανωτερότητα του ποιητή του «Λωδεζαλόγου του γύφτου», του μόνου που μπορεί να λογαριστεί με το δίκιο του πως έγινε άρχηγος ποιητικής σχολής και σπάθιχε καθοδηγητής πολλών από τους φημισμένους σήμερα άπολιωνίδεις μας. 'Αλλά κ' οι άλλοι, οι αντίπαλοί του, αυτοί που τους χωρίζει χάσμα ιδεολογίας και τεχνωροπίας από τον ποιητή μας, όταν δεν τον αποκηρύσσουν μ' έπιμονη κ' ύπερβολή που δείχνει ίσα-ίσα την έξαρτητικότητα του ζητήματος, παραδέχονται κατά βάθος κ' αυτοί πως δεν έχουν να κάμουν μ' ένα συνηθισμένο χειριστή του ποιητικού λόγου και, γενικότερα, έρευνητή των ανθρώπινων προβλημάτων.

Ένας άνθρωπος των άσχαλιών του Παλαμά —άσχαλιών πολλωτών και συνεχών, γιατί πολυλαλή και συνεχής είναι ή ζωή κάθε πνευματικού δημιουργού— δεν μπορεί παρά σπάνια να βρει σκεπη ευκαιρίας και διαθέσιμος για όσους θέλουν τυχόν να τον ιδούν, σπρωγμένοι απ' την έπιθυμία ή την ανάγκη. 'Η περίπτωση όμως γίνεται ακόμα δυσκολότερη για τον Παλαμά που τον έπιβαρύνουν σήμερα τόσα καθήκοντα και τόσες ύποχρεώσεις, πρώτο απ' όλα το συμπλήρωμα των έργων του, που είχαν μείνει μισά και χρειάζονται το τέλος των. Δυό απ' αυτά, και από τα σπουδαιότερα, φαίνεται, της σειράς των άπάντων του, είναι ή «Ποιητική» του και τα «Χρόνια του και τα χαρτιά του», που δημοσίευσσε μερικά κεφάλαιά της σε γνωστό άθηναϊκό περιοδικό.

Όστόσο, ή εργασία του Παλαμά δεν περιορίζεται ούτε στο γράφημα των ύπολειπομένων του, ούτε στη συμμετοχή του στις συνεδριάσεις της 'Ακαδημίας, που είχε χρηματίσει ως τα πέφια και πρόεδρος της, δίνοντας άφορη μ' αυτών τόσα και τόσα οι αντίθετοι για την άλλαγή των γλωσσικών του ιδεών. 'Ο συγγραφέας του «Θα-

νάτου του παλληκαριού και των «Πεζών δρόμων», δεν ξεχνάει πως είναι άπάνω απ' όλα ποιητής και πως ή ποίηση είναι που τον ενδιαφέρει πρώτιστα. Παρακολουθεί λοιπόν ταχτικά κάθε νέα φιλολογική εκδήλωση, ένθαρσύνει τους προπαιστούς που βγάδουν τις συλλογές τον, σπένει και του δημοσιεύουν χρονικές έπιστολές, συμμετέχει σχεδόν ενεργά με την πείρα και την έπιβλεψη του στην καινούργια ποιητική παραγωγή.

'Οι' αυτά όμως, όσο μεγάλη κ' αν είναι ή προθυμία κ' ή ύπομνη του, δεν μπορούν παρά να τον κουράζουν και να τον έξαναλωδούν, αφού μάλλον ο Παλαμάς ο σημερινός δεν άνηκει, καθώς το ξέρουν όλοι, στη χρυσή ηλικία που δεν φοβάται κόπωση κ' έξάντληση, αλλά στην περίοδο του βίου που αποζητάει τη γαλήνη, όπως το μικρό παιδί τον ύπνο. Κι' επί τέλους, μ' όλη του τη μακροθυμία και την ύποχωρητικότητα στους άλλους, έχει δικαίωμα να διαθέσει τον ύπόλοιπο καιρό του για τον έαυτό του, μιά κ' αξίζει άλλωστε άσυζητητα να γράφει τα έργα τα δικά του, παρά να διαβάξει των άλλωνών.

Με τέτοιες σαν τις παραπάνω σκέψεις κίληρα ένα από τα τελευταία βροχικά κ' ύγρα δειλινά και πήγα να ιδώ τον ποιητή που βρίσκει καθημερινά και άναπόδραστα στο σπινάκι του της όδου 'Ασκληπιο, λιγότερο τυχερός αυτός σε ποίπο το σημείο από άλλους διασημούς όμοτέχνους του, τον Κνωτό Χάρισον που ξεγλυστρά μές' από τις γιορτές της έβδομωροστής του έπιτείου να δέν μαυρούσε να τον βλούνε ποιητικά, ή τον Γαβρήλ ντ' Άννουίντσο που, κλεισμένος σαν άρχοντας ιδιώτησος μέσα στο παραμυθένιο του παλάτι, δέχεται όποιον κ' όποτε του άρέσει.

'Ομιολογώ πως σ' ελάχιστες περιστάσεις της ζωής μου μούτυχε να βγει τόσο άληθινή ή προφητεία μου. 'Ο ποιητής, ευγενικός κ' όμιλιτικός στην άρχή, νομίζοντας πως πρόκειται γι' άπλή έπίσκεψη παλαιώσπου του γυνομιού, άλλαξε άμισώς έγκαρσος και φέρομο, όταν έδιόστηκα να του πώ τον κύριο σκοπό μου. Άρχισε τώρα να μιλά με γενικότητα και, μ' όλο που δεν άφινε να φωνή το δεύτερο, με κάποιαν όργανωμένη άδημιονία.

— Συνέντευξη; είτε, σπρωγόντας το κεφάλι μές' από τ' άρχεινισμένα, με μολύβι γραμμένα, χειρόγραφα του, σελίδες ποιός ξερε ποιού καινούργιου του βιβλίου. Μά δε δίνο πενά... Έπαυσα να δίνο συσπυξέσεις... Μου ζήτησαν κ' άλλοι και δεν τους έδωσα... Τί τα θέλουν αυτά;... Με ρωτούν για νέους συγγραφείς, για βιβλία... Μου ζητούν τη γνώμη μου... Μά δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω όλα... Δεν εύκαιρώ...

— Έγώ, δάσκαλε, του παρατηρώ, δεν θά σάς έβαλα έρωτήματα και δεν θά σάς ζητούσα άπαντήσεις. Θά σάς ρωτούσα μονάχα μερικά για το δικό σας το έργο και τη ζωή σας...
— Για τί ζωή μου; Δεν έχει ενδιαφέρον ή ζωή

'Ο κ. Κωστής Παλαμάς.
(Σκίτσο του κ. Πρωτοπατρι)

μου... 'Η ζωή μου εινε όπως βγαίνει μες από τα βιβλία μου... 'Εγώ δέν έχω περιπέτειες και ταξίδια... 'Εγώ (κ' εδω ένα χαμόγελο προσπαθεί να φανεί) τ' αίσθημα του χαρακτηριστικού και την άσηπτη μορφή του) δέν πήγα ούτε στην 'Ιαπωνία, ούτε στη Βραζιλία... 'Εξτρα εδω μέσα...

Και σε λίγο προσθέτει συγκολλητικώτερα : — Αυτό δέν τ'ό κίνω μονάχα για σένα, 'Ερχονται κ' άλλοι, δημοσιογράφοι, και μου ζητούν τα ίδια. Κίτταξε λοιπόν τί έχω γράψει...

Μου ξειδιλώνει ένα χαρτί κ' αρχίζει να μου διαβάζει ένα κίττον ανακοίνωση — για τοιοκόλληση ή για καταχώρηση, δέν ξέρω—, γραμμένο στην καθαρεύουσα, στην επίσημη γλώσσα, καθώς ο ίδιος προλαβαίνει να το παρατηρήσει, μ' έναν τόνο μισοστυίο, μισοσοβαρό. Μέσα εκεί λέει πως δέν του μένει καιρός ν' απαντή και να συζητή για ποίηση και φιλολογία, πώς έχει δικές του δουλειές που τόν άποροφούν, πώς είν' ανάγκη, καθώς πάντων, να τόν αφήσουν ήσυχο τόν άνθρωπο.

— Νά, τώρα γάρω τα δικά μου, προσθέτει έπεξηγηματικά. Κ' άλλα μητ' ο ένας και ο άλλος, θα με διακρίνουν...

Κάνει μια μικρή διακοπή εδω και μου δίνει την είνκαρία να σκεπτό πόσο λογοτέχνες, παλαιοί και νέοι, προλάττων νέοι, προσπάθωνται και προσπάρηδες, να χτυπούν κάθε τόσο την πόρτα του, για να του προσφέρουν τ'ό βιβλίό τους, για να του ζητήσουν πρόλογο στη σύλλογή τους ή και μονάχα για να τόν ιδούν και να του μιλήσουν, από μια εύλογη νεανική ματαοδοξία. Μου περνούν δλ' αυτά απ' τ'ό νου μου, μια σύλλογίμια πως εγώ δέν πήγα είνε από τέτοια έλατήρια κ' ήσυχάω.

— Στο Πανεπιστήμιο, τ'ό λέω, άπαντώντας πλάγια σε μια σχετική έρώτηση του, κάθε Τολτη που διδάσκει ο Βέης για τ'ό έργο σας, συγκεντρώνει τ'ό περισσότερο άκουσθήριο. Οι νέοι άγατούν τ'ό έργο σας...

— Νά, κάνει, ξεφεύγοντας με τή γνώση του μετριοφροσύνη απ' τ'ό προκείμενο, ο Βέης εινε καλός κ' εινε δικός μας. Τόν ξέρω εδω κ' είκοσι χρόνια. 'Εχει περάσει κ' αυτός απ' τ'ό «Νοιμά». 'Εχπε κ' άλλους καθηγητές καλούς. Μερικοί κούλας γράφουν στη δημοτική. Αυτό εινε μια πρόοδος. Που ν' άκουγώταν τέτοιο πράμα παλαιότερα...

Και σιωπήματα. — Λοιπόν ή συνέντευξη ; Ξαναρώτησα.

— 'Α, όχι ! Δέν είπαμε πως δέ θα τή δώσω ; 'Όχι πως δέ μ' ενδιαφέρουν τα έργα τών άλλων, αλλά είμαι πνιγμένος στη δουλειά, προπάντων αυτό τ'ό μήνα. 'Εχω συμφωνίες, με προθεσμίες... Δέν μπορώ...

Μιλάει πάλι με κάποια έξαψη, που δέν μπορώ παρά να τήν άποδώσω σ' ένοχλήσεις άλλων προκατόχων μου, και παρακολούθω τ'ά μεγάλα τόξα τών φρονιτών που πού άνεβαίνουν και κατεβαίνουν, μαζεύονται κ' άνοίγονται, δίνοντας μια άπροσδόκητη ζωηρότητα στο μακρόστενο σαμμένο κοινωνικό πρόσωπο με τ'ό μπερό σαγόνι. Καθώς μιλάει, προσπαθεί να βρει τις λέξεις που τ'ό χρειάζονται και ή προσπαθεία του συνοδεύεται από άδικαιολογες κινήσεις και άπροσδιόριστους μορφασμούς.

— Κι 'έχουσα από τ'ό «Μπουκέτο», έξακολουθεί. Τους είμαι ύποχρωμένος, ξέρεις. Μου στέλνουν τ'ό περιοδικό κάθε βδομάδα. Τ'ό διαβάζω και τ'ό βλέπω με συμπάθεια. 'Εχει τόσα πράγματα. Πάει και ξετριπώνει τα πάλια, ιστορία και φιλολογία. Βρίσκει κανείς εκεί μέσα τόσες λεπτομέρειες από τή ζωή τωρισμένων ποιητών και άλλα. 'Α, βέβαια, τ'ό «Μπουκέτο» έχει τ'ό ένδιαφέρον που. Δέν μπορώ να είπω πως παροίμει τή λογοτεχνία. Βλέπω να βάζει συνεργασία τ'ό Ζενόπουλου, τ'ό Λαπαθιώτη, τ'ό Δάφνη. Και

ΞΕΦΥΛΛΙΖΟΝΤΑΣ ΠΑΛΙΑ Β'ΒΛΙΑ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

'Ο μέγας Γάλλος θαλασσογράφος, Κλωντ Βερνέ, έδινε πολύ μεγάλη σημασία στη ρεαλιστική άπόδοση τών εικόνων του και ποτέ δέν έμινε εύχαριστημένος από τ'ό αποτέλεσμα τής τέχνης του.

'Όταν λοιπόν άποφάσισε να ζωγραφίση μια από τις περιφημότερες θαλασσογραφίες του, τήν άεροπλανητική «Τρεκμία», για ν' άποδώση άκριβέστατα τή μανία του ύψους στεγχειου, μπήκε σ' ένα καράβι που θα ταξίδευε με μεγάλη ταχύτητα από τή Γαλλία στην 'Ιταλία και παρακάλεσε να τόν θέσουν στην κορυφή τ'ό καταρτιού.

'Ετσι τ'ό δόθηκε είνκαρία να μελετήση από κοντά και προσεχτικά τή λύσσα τής φουρτουναμένης θάλασσας, τήν άποία άπέδωσε κατόπιν με τόση ζωντάνια στον άναφερόμενο πίνακά του. Πηγαίνετε τώρα άν θέλετε να ζηρήσετε και από τους σημερινούς ζωγράφους παρόμοια είνκυνειδησία. Θα σας δείρουν!...

'Ο περίφημος Γάλλος ζωγράφος Σαρτράν, κάποτε που βουσκόταν στη Νέα 'Υόρκη, τ'ό άνετέθη από έναν πλουσιώτατο 'Αμερικανό να κάνει τ'ό πορτραίτο τής γυναίκας του, που ήταν πολύ όμορφη και χαρτωμένη. 'Όσο για τήν άμοιβή, συμφώνησαν να τ'ό δώση 25.000 φράγκα.

'Ο ζωγράφος, όταν άποτέλειωσε τ'ό έργο, κάλεσε τόν σύζυγο για να τ'ό τ'ό δείξη και να τ'ό ζητήση τή γνώμη του. 'Ο 'Αμερικανός στασιάζτηκε μπρος στο πορτραίτο, τ'ό έπεξεργάστηκε και στο τέλος ειπε :

— 'Εξοχό ! Θαμιάω ! 'Αξιο να καταλάβη θεός σ'ά καλύτερα μουσεία τής Εύρώπης. 'Αλλά... δέν μοιάζει καθόλου τής γυναίκας μου !

— Πώς ! Έκουμε κατάλληλος ο ζωγράφος, που πρόσθεσε πάντα στην πιστότητα τής άπεικόνισως και είχε βάσει όλα τ'ά δυνατά για να πετύχη. Μήπως τ'ά μύτια εινε μικρά ; Μήπως τ'ό στόμα εινε μεγάλο ;

— 'Όχι, όχι ! 'Όλα εινε θαυμάσια, έξηχα, άπαράμυλα. Μυ σ'ας ξαναλέω, πως αυτή δέν εινε ή γυναίκα μου!...

Τότε ο Σαρτράν κατάλαβε πως αυτό ήταν μια πρόφαση για τήν περικωπή τής συμφωνισμένης άμοιβής και άποφάσισε να εκδικηθή τόν παραδόξωτο πλούσιο. Πήρε λοιπόν ένα μαχαίρι, με τ'ό άποιο, άφου έξησε τ'ά χρώματα, έσχισε κατόπιν τήν προσωπογραφία, φωνάζοντας :

— Νά, κύριε, πως ξέρω εγώ να λύνω τις διαφορές μου!...

□ □ □ Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ «ΜΠΟΥΚΕΤΟΥ» □ □ □

'Ο μεγάλος 'Ιταλός συγγραφέας 'Εδμόνδος 'Αιτάι. (Πορτραίτο τ'ό Ε. Ρόνζα)

γι' αυτές τις συνεντεύξεις που σου άνέθεσε, εινε άξίεπαινο...

Ρίχνω άκόμα μια ματιά γύρω σποδς τοίχους πούδια κρημασμένα σκίπια και πορτραίτα τ'ό ποσητ'ά τ'ά περισσότερα, στις στοίβες τών βιβλίων που ύψώνονται σε κάθε γωνιά, από σποδ τών χαρτιών που πλημμυρίζουν τ'ό γραφείο του, και σπράσκωμαι για να φύγω. Κάνω να πάσω τ'ό χέρι του που μ' άπλώνει από τήν άλλη μεριά τ'ό τραπέζιου και με τ'ό σκόνιμο ρίχνω κάτω μια απρούζινη προτομή.

— Εινε ο Γκαίτε, μου έξηγησε ο ποιητής. — Και να τή γραμεία εγώ ! άποκρίνομαι ταραχμένος. — 'Α, δέν περάζει... Θα ξανασημωθεί αυτός!...

Κατεβαίνω τ'ά σκαλιά και σύλλογίζομαι πως θα γυρίσω άπραχτος στο περιοδικό μου.

— Μωρέ, πως τα κατάφερες έτσι ; κάνω στον έαυτό μου. Τί τα θέλετε όμως ! Τ'ό καλό τ'ό παλλημάρι ξέρει κ' άλλο μονοπάτι. Κι' ο ποιητής, ο μόνος που θα μπορούσε να δυσχεραστήει από τήν παρυσπονία μου, έλπίζω να με συγχώρησε για τήν τόλημ μου, γιατί δούλεψα κ' αυτός στα μάτια του στον τίπο!...

Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ

